

DIAKONI – PERSPEKTIVER OG PEJLINGER
BODIL LODBERG, JOHANNES NISSEN, SUSANNE
KRISTOPHERSEN OG JENS MAIBOM PEDERSEN
(RED.)
EKSISTENSEN, 2020
303 SIDER

Anmeldt af Heine Holmgaard

I anledning af Diakonhøjskolens 100-års jubilæum har skolen fået udgivet denne samling af 23 artikler »med perspektiver, pejlinger og inspiration til fortsat fordybelse og dialog om diakoniens helt afgørende anliggende«. Ønsket er at bidrage til fordybelse og dialog om diakonien, samt at bringe artiklerne i spil i undervisningen på Diakonhøjskolen. Ordet »diakoni« nævnes da vist også i alle artikler, men langt fra alle artikler har fokus på »diakoniens helt afgørende anliggende.«

Jeg havde ventet, at samlingen blev indledt med en artikel om forståelsen af diakoni og kirke, men i det første afsnittet »Fattigdom, retfærdighed, tro og kirke« indledes med en artikel om »Diakoni og fattigdom« af chef for Kirkens Korshær Helle Christiansen. Med lidt god vilje kan man sige, at bogen begynder der, hvor den første kirke stod overfor en akut nød. »Kristi fødsel og inspirationen fra Jesu liv og møde med mennesker er afsæt for diakonal indsats til at bekæmpe fattigdom.«

Med denne formulering af diakoniens opgave anslås det tema, vi også møder i GT's tale om at tage sig af den fattige, den fremmede og enkerne. Den tager også tråden op fra en af de centrale tekster i NT, Apostlenes Gerninger kap 6 med indsættelsen af de 7 til at varetage tjenesten ved bordene, hvor kirken organiserede en hjælp til den nød, der var nærværende – og ikke blev løst godt nok. Også i dag er fattigdom et stort, om end ikke særlig synligt problem i vores samfund. »Sygdom, ulykke og fattigdom kan få mennesker til at tvivle om Guds kærlighed. Den tanke må diakonien både i ord og handling modvirke.«

Anden artikel er skrevet af 2 medarbejder fra Folkekirkens Nødhjælp – »Diakoni og bæredygtighed«. Her skriver de med begejstring om, at diakonien med FN's verdensmål har fået en ny indramning. Verdensmålene ikke et er nyt evangelium, skriver de, men evangeliet kan finde nye udtryk og alliancer i disse mål. Verdens-

målene giver diakonien en ny drivkraft, og en ny fællesplatform at bringe kirkens identitet og bidrag i spil på. Det beskrives næsten som en ny pinse, når det siges, at verdensmålene giver »et fællessprog for mange modersmål«! Verdensmålene udtrykker det positive, at verdenssamfundet og kirken her kan samarbejde. Ja verdenssamfundet har brug for kirkens værdier for at omsætte ord til handling. Omsorg og bæredygtighed og retfærdighed ligger i god forlængelse af GT-profeterne, der kræver retfærdighed samt buddet om næstekærlighed. Det understreges stærkt, at diakonien er en afgørende del af kirkens mission og væsen. Dog sidder jeg tilbage med tanken, at kirken jo også bringer et evangelium, der rummer frelse og håb, der rækker længere end FN's verdensmål.

Tidligere forstander på Diakonhøjskolen, biskop Henrik Stubkjær skriver om »Diakoni og retfærdighed«. Han lægger særlig vægt på diakoniens rolle som profetisk diakoni, en diakoni, der afslører uretfærdigheden og uligheden og vore menneskelige krænkelser af Guds skabelsesplan. Med Luthers to-regimentelære understreger han dels diakoniens udgangspunkt i evangeliet og retfærdiggørelsen ved tro, dels viser, at vi med troen sendes ud i tjeneste i verden. Med dette afvises også Tidehvervs markante tale om diakoni som gerningsretfærdighed, fordi de har misforstået Luthers to-regimentelære. Tidehvervs indflydelse har betydet, at diakoni er blevet organisationsdiakoni, hævder han (selv om organisationerne vist kom noget før Tidehverv), men udviklingen går nu mere i retning af menighedsdiakoni. Trods Tidehvervs indflydelse har insti-

tutionsdiakonien haft stor indflydelse på den måde, velfærdssamfundet er blevet bygget op på. Noget af diakoniens menneskelighed er dog i fare for at gå tabt, når hjælpen mange steder er blevet overtaget af samfundet, og derved blevet kontraktliggjort og er et spørgsmål om krav og rettigheder. Henrik Stubkjær skriver, at »diakonien har sin begrundelse i Kristus«. Kristi tjeneste beskrives som »på en gang en genoprettelse af den umiddelbare relation mellem Gud og mennesker – og på samme tid en kamp imod nøden og lidelsen i og mellem mennesker.« Men i beskrivelsen af diakoniens opgaver er der ikke fokus på første del, forkyndelse af frelsen til tro, men alene på kampen imod nød og lidelse i menneskelivet. Han skriver videre, at »med Kristi inkarnation vedkender Gud sig verden. Han går ind i verden for at sone syndens konsekvenser og sender sin kirke ind i kampen for retfærdighed og fred.« Spørgsmålet er, om ikke også kirken er sendt med andet og mere end det. Det antydes da også med ordene om at »kirkens opgave er ikke udtømt hermed – for tro er ikke det samme som etik.« Men ret meget mere siges der ikke om det.

Den stærkeste artikel hvad angår historisk og teologisk overblik og klarhed er Jakob Egeris Thorsens artikel »Den diakonale kongetjeneste – om diakoniens teologiske begrundelse.« Han beskriver, at samtidig med at diakonien efterhånden er blevet mere marginaliseret på grund af en fremvoksende velfærdsstat, så har diakonien i sammen periode fået en stadig større plads i ekklesiologien med en forståelse af diakonien som et afgørende kendetegn på kirken. Et vigtigt tema

handler om forholdet mellem forkyndelse og omsorgstjeneste? Jakob Egeris Thorsen skriver, at »mange diakonale organisationer gør en dyd ud af at understrege, at de ikke er forkyndende, og ofte kan det være svært at skelne diakonalt arbejde fra ikke-kirkeligt socialt arbejde.« Men han gør opmærksom på, at for den moderne diakonis fædre i 1800-tallet var »kirkens sociale arbejde en del af arbejdet med at *evangelisere folket*. Samtidig var der næsten fra starten af en teologisk begrundet modstand mod at gøre modtagelsen af den diakonale hjælp betinget af, at de trængende også underkastede sig en forkyndelse, de ikke ønskede.« Han citerer Det Lutherske Verdensforbund for dette: »Balancen mellem diakoni og forkyndelse er en af diakoniens største udfordringer.« En vigtig udfordring, som kun Jakob Egeris Thorsen berører, men som denne bog desværre ellers ikke tager fat på. Han beskriver vor tid som en tid på udkig efter autentiske livsformer og livstolkninger, og her vil det tjene både kirken og samfundet, hvis diakonien fremstår som tydelig kristen og kirkelig. At det er gavnligt for samfundet, skyldes særlig, at den dominerende universalhumanisme måske ikke er helt så stabil, som den kan synes at være, fordi den i modsætning til kristendommen har et menneske- og verdenssyn, hvori der ikke er noget syndefald. Jakob Egeris Thorsen taler for »nødvendigheden af en kirkenær diakoni med en tydelig kristelig profil.« Desværre en enlig røst i denne bog.

Resten af bogen gennemgår en lang række temaer under overskrifterne »Fællesskab, omsorg og solidaritet«, »Diakonal

praksis og velfærdssamfundet«, »Samskabelse og innovation« og »Diakonhøjskolen – perspektiver på i går, i dag og i morgen«. En lang række forskellige temaer bliver behandlet. En del historiske artikler, som savner perspektivering. Flere sammendrag af ph.d.-afhandlinger, som ikke rigtig lander i en diakonal virkelighed og hverdag. Ordet diakoni nævnes mange steder, men oftest uden at det nærmere uddybes. Det er mange socialpædagogiske temaer, hvor diakonien løst knyttes til, men jeg savner en dybere refleksion over sammenhæng og forskel. Det nævnes, at diakonien giver socialpædagogikken »et værdimæssigt ståsted« og at »diakonien anlægger værdimæssige pejlemærker«, men det er ikke tydeligt, hvilken forskel det gør.

I forståelsen af diakoni nævnes ofte »det kristne livs- og menneskesyn«, der tager afsæt i mennesket som skabt i Guds billede. Forstander Jens Maibom Pedersen skriver det sådan: »Kristendommen vil åbne vore øjne for den tro og det grundsyn, at ethvert menneske er mødt, set og villet af Gud. Og det gælder hvad enten du er gammel eller ung, syg eller rask, rig eller fattig, dansk eller fremmed. For som *menneske* er du Guds barn: Du er unik og har værdighed som dig selv, med alt hvad det indebærer.« Mange steder i bogen understreges menneskets værdi, og den værdighed ethvert menneske derfor må mødes med. Det er centralt for al diakoni. Alligevel sidder jeg tilbage med den tanke, at det kristne livs- og menneskesyn rummer langt mere end det. Ingen andre end Jakob Egeris Thorsen nævner syndefaldet. Til gengæld dukker den

barmhjertige samaritaner op igen og igen i bogen sammen med nogle få andre typiske diakonitekster. Og der vrides da også mange gode tanker ud af beretningen om den barmhjertige samaritaner. Men et bredere udblik til Jesus og hans tjeneste/diakoni, som både rummede omsorg og forkyndelse, værdighed til det skabte liv og forkyndelse af frelse til tro og efterfølgelse, kunne give værdifulde perspektiver til forståelsen af diakoni.

Alt i alt en bog, der ikke helt rammer det, som sættes op som målsætning: at

inspirere til fordybelse og dialog om diakoniens helt afgørende anliggende. Her til går bogen for lidt i dybden i forhold til diakonien, og spreder sig i stedet over mangt og meget mere eller mindre interessant og relevant.

Socialpædagogikken fylder meget, og der, hvor det hævdes, at diakonien følger noget til, der bliver det så kortfattet og upræcist, at man kan blive i tvivl om, hvorvidt diakonien reelt gør en forskel.